

Més d'un segle de postals al món

Cent anys de records

¿Qui no ha comprat o enviat mai una postal? ¿Qui no en té cap de guardada en algun calaix, record d'un viatge? Al llarg de cent anys, les postals han canviat i adquirit diverses formes i utilitats vàlides per a tot i tothom.

Ningú no dubta que els mesos d'estiu són especialment propicis per a fer moltes d'aquelles coses que la resta de l'any no queden tan a l'abast. Generalment, és el període de les vacances, i per als qui poden, l'oportunitat de fer aquell viatge tan desitjat. Cal trencar la monoto-

Convertim, d'aquesta manera, les targetes postals en un testimoni indiscutible i definitiu de les nostres activitats, és a dir, en un record, que també és del que es tracta. Qualsevol moment serà bo després per a reviuir aquell viatge i qui sap quantes coses més, sols mirant aquella postal que vam comprar en aquell lloc mentre fèiem aquella cosa acompanyats de no sé qui. O podrem fer partícips amics o familiars d'aquella experiència que hem viscut, resumida, ara, en un tros de cartró acompanyat d'una frase telegràfica.

Però les postals han evolucionat molt des que van aparèixer per primer cop, ara fa més de cent anys.

LA PRIMERA POSTAL

L'1 d'octubre de 1869, és a dir, fa aproximadament 124 anys, el govern austríac va posar a la venda les primeres targetes postals oficials. L'inventor era Emmanuel Hermann, profes-

sor d'Economia Política a l'Acadèmia Militar de Wien-Neustadt. Ara, la idea original fou d'un alt funcionari del servei prussià de correus, Heinrich Stephn que, en un article publicat al diari *Neue Freie Press*, defensava una proposta presentada, ja al 1865, a la Conferència Postal Germano-austríaca de Karlsruhe.

Anteriorment, en 1869, ja havien circulat targetes per correu, amb franqueig de carta, però no existia cap organisme oficial a cap país que hagués legislat sobre el cas. Tampoc no se'n deien, aleshores, targetes postals.

La mida d'aquesta primera postal era de 12x8,5 cm, unes dimensions més reduïdes que no les oficials adoptades més tard per la Unió Postal Universal. La targeta fou impresa en negre sobre fons crema, i portava gravat un segell, que costava la meitat del franqueig d'una carta corrent. L'efigie de l'emperador

MGX. Plaça de la Concordia al Alt de Viena. ARXIU

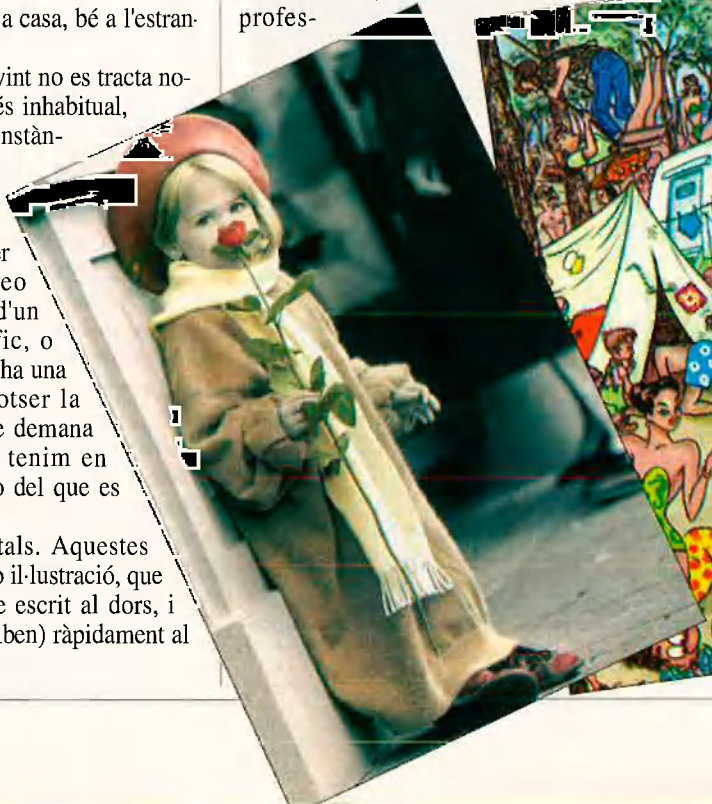
El valor de les postals són els records, més que la qualitat de les il·lustracions.

nia i sentir-se viu, bé a casa, bé a l'estranger.

No obstant això, sovint no es tracta només de fer allò que és inhabitual, sinó de deixar-ne constància per a la posteritat.

Per exemple, un viatge ha de ser enregistrat per sempre per una càmera de vídeo domèstic, a través d'un reportatge fotogràfic, o una narració. Però hi ha una altra alternativa, potser la més popular i la que demana menys esforços, si tenim en compte que és d'això del que es tracta.

Parlem de les postals. Aquestes targetes de cartró amb il·lustració, que admeten un missatge escrit al dors, i que arriben (quan arriben) ràpidament al destinatari en qüestió.

ria de les postals és molt més extensa i genuïna de cada lloc. Aquesta varietat, precisament, ha fet que molta gent s'hagi dedicat i es dediqui a col·leccionar-ne. Neix així, el col·leccionisme de postals anomenat pels entesos "cartofília".

COL·LECCIONAR NOSTÀLGIA

Sense eliminar-ne la funció pròpiament comunicativa, la postal també s'ha convertit en la protagonista de jocs, vicis, bromes, intercanvis i col·leccions.

La diversitat existent de targetes postals ha afavorit totes aquestes activitats, i altres d'encara més sorprenents. Per exemple, als Estats Units hi ha una adreça on la gent envia la postal més ridícula o estranya que hagi trobat. A canvi, el destinatari envia el premi o regal més ridícul i estrany que hagi trobat. Al cap d'un temps, es fa una exposició de totes aquestes postals que centenars de persones d'arreu del món hi han enviat. Així, s'ha aconseguit de fer una col·lecció molt peculiar de postals i s'ha inventat un joc que, potser, algun dia reunirà més socis que el Club Super 3. Qui sap.

Però l'afecció més corrent és la del col·leccionisme. De fet, la postal és el tercer objecte més col·leccionat del món, després dels segells i les monedes. Milers de persones s'hi dediquen, encara que de forma molt lliure i individualitzada.

Román és un malaguès que viu a Barcelona i que té un petit negoci de compra i venda de postals. Ell, molt rigorosament, especifica que cal parlar de "cartes postales", perquè "pos-

tal" és tot allò que s'envia per correu pagant una franquícia. El cas és que ja fa 46 anys que s'hi dedica. Quan tenia 8 anys va començar a col·leccionar tot allò que trobava. Segells, monedes, postals, etc. Ho tenia molt fàcil. Vivia al costat d'alguns consolats, des d'on aconseguia exemplars estrangers per a les seves col·leccions.

El col·leccionisme i el negoci, però, no quallen. Així ho entén Román, "perquè no es pot ampliar una col·lecció i alhora atendre els desitjos dels clients. A la mínima oportunitat que tens de vendre, et desfàs de les postals, i això no és col·leccionar". Román és contundent i sap molt

La postal és el tercer objecte més col·leccionat del món.

ARXIU

bé de què parla des de l'altra banda de la seva taula envaïda i envoltada de caps de sabates velles, de totes mides i tots colors. El caos per al visitant, i l'ordre per al propietari.

El fil de la conversa canvia cada tres paraules. El tema de les postals s'ha de tractar amb rigor i no de qualsevol manera. Román intenta explicar-se i insisteix en alguns aspectes. El primer és que tot tipus de col·leccionisme, i sobretot

de postals, té baixades i pujades. És a dir, es tracta d'una moda com qualsevol altra.

Fa uns anys, tothom buscava objectes xinesos, i ara ningú no s'hi interessa. Els anells de cigar, els ventalls, les caps de llumins, etc., han estat elements de col·lecció, i ara ja no.

Pel que fa a les postals, l'interès és temàtic o geogràfic. Per exemple, alguns recullen postals d'avions, de ferrocarrils, de cotxes, d'animals, de dones, de fotògrafs o artistes concrets, etc. Altres temes són el catalanisme o les guerres. I d'altres s'interessen per alguna comarca determi-

L'evolució de les postals ha tendit cap a la fotografia artística.

ARXIU

Francesc Josep apareixia a la part superior de l'anvers, junt amb la inscripció *Correspondenz-Karte*, i l'adreça. El revers d'aquesta primera postal era reservat a la correspondència, és a dir, al missatge.

La resta de països van seguir ràpidament l'exemple de l'Imperi Austro-hongarès, i van començar a editar també targetes postals oficials. Al nostre país, per exemple, no van arribar fins al 1873, el mateix any que a França, Estats Units i Japó, entre altres. Abans la Gran Bretanya ja havia posat en circulació les seves postals oficials, l'any 70.

A mesura que van anar passant els anys, els governs van permetre d'escriure-hi missatges, juntament amb l'adreça, i a l'altra cara, hi apareixia una il·lustració. D'aquesta manera, el missatge podia compensar aquella imatge que no valia més de mil paraules.

Ara bé, la histò-

nada, una plaça, un carrer o una ciutat.

Al nostre país, des del 1903 fins a l'inici de la guerra, l'any 1936, es produeix un auge d'intercanvi de postals, que consistia a rebre tantes postals com s'enviaven, ja escrites, és clar. Van nèixer, així, els clubs o associacions de "cartòfils".

Actualment, destaca Roman, hi ha un fet molt curiós. Les postals dels anys 40 són ara especialment buscades. Es tracta de gent que aleshores era infant o adolescent, que vol omplir el buit documental d'aquells anys. És un interès nostàlgic perquè durant la postguerra, ben poca gent podia permetre's el luxe de comprar i enviar postals, i menys encara de col·leccionar-ne. "Busquen postals, com qui busca la nostàlgia d'allò perdut, que sempre és la joventut". Així de contundent resumeix Román la passió per les postals d'aquell període històric.

La qualitat de la il·lustració no és doncs el més important en aquests casos, sinó més aviat el testimoni visual. Els records formen part del passat, però configuren també el present i el futur. I les postals, sens dubte, són una font de records.

SOBRETOT, VARIETAT

Però, de postals, actualment, continuen havent-n'hi moltes i de molt variades en el mercat. I no sempre han estat les mateixes.

Avui dia, quan decidim de comprar una postal per enviar-la a algú o per conse-

var-la com a record, busquem la fotografia ben feta, de qualitat. De fet, l'evolució en el mercat ha anat cap a la fotografia artística. Fotos de color o en blanc i negre, originals i atractives als ulls del comprador. Tan ben fetes que sovint ens estalviem una fotogra-

fia i comprem la postal. Surt més econòmic i la qualitat és immillorable per a l'aficionat.

Algunes postals, ja no es fan ni per a ser enviades per correu. Simplement són fotografies o reproduccions de pintures tan ben aconseguides que les adquirim per guardar-les o com a elements decoratius.

És difícil, ara, trobar, aquelles típiques targetes postals de paisatges o monuments històrics tan ensopides i desafortunades. O aquelles d'animals o flors tan poc suggerents. O aquelles amb una barraca, una paella i una fallera que intentaven de resumir una cultura genuïna a cops de folklorisme per als turistes més despistats. Sí que en trobem encara d'aquelles amb frases suggerents que ja porten el missatge incorporat. Algunes platges o llocs turístics són reflectits per la imatge d'una noia o noi ben formats i provocatius. Són divertides, i suficients per a quedar bé d'una manera poc compromesa.

Altres prefereixen aquelles fotografies que inspiren textos poètics i nostàlgics. Els missatges, en aquest cas, no hi van incorporats. La imatge, ara sí, val més que mil paraules, i difícilment és superada pel text.

L'evolució de les postals, doncs, és rica. El valor ja no és tant de document escrit, entre altres coses perquè el fet que els textos siguin públics (sobretot per a porters i veïns), no permet missatges compromesos o transcendents, sinó més aviat frases telegràfiques, divertides, iròniques i algunes vegades

subtils. Ja se sap, les paraules, se les emporta el vent, però la lletra queda per sempre.

Per exemple: "¿Com estàs? Jo m'ho passo molt bé" és una de les fórmules més habituals a l'hora de ser diplomàtics sense esforçar-s'hi. O, més intencionat: "Te'n recordes, d'allò que et vaig dir l'última vegada que ens vàrem veure? Doncs, això mateix, t'ho torno a dir ara". Aquesta última, per a no fer obertament una declaració compromesa als ulls dels indiscrets. Exemples molt clars de com enviar una postal i de no dir res són les que arriben al lloc habitual de la feina,

quan un company fa un viatge de somni mentre la resta encara compta els dies que falten abans de les vacances. Per exemple: "Com va tot? Em trobeu a faltar? Jo a vosaltres, no tant.

Fins aviat". O aquell missatge romàntic que tampoc no diu res: "Les meravelles que m'envolten no deixen concentrar-me en res. Petons a tothom". I un llarg etcètera més, tan variat i nombrós com persones hi ha al món que envien una postal.

En tot cas, aquest mitjà de comunicació indiscutible ha anat perdent al llarg de la seva existència la funció pròpiament comunicativa per a adquirir-ne d'altres de més banals i diverses, vàlides per a tot i tothom.

Postals per a decorar, per a intercanviar, per a vendre, per a col·leccionar, per a comunicar-se, tant se val. En tot cas, ja són més de cent anys de records.

Carta Postal en Tercer Milenio del 1924.

Maite Ferrando

